

ku.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar *Konstnär – oavsett villkor? (SOU 2018:23)*

Sammanfattning

Umeå universitet välkomnar en ny sammanhållen konstnärspolitik.

Umeå universitet ställer sig bakom utredningens uppfattning att det krävs strategiska insatser, översyn av regelverk samt en genomlysning av antagningsprocesser för att främja breddad rekrytering till de konstnärliga utbildningarna.

Umeå universitet ställer sig inte bakom förslaget att utlokalisera konstnärliga utbildningar till socioekonomiskt svaga områden.

Umeå universitet ser positivt på förslaget att inrätta konstnärliga produktionshus för ungdomar för att främja breddad rekrytering på ett förberedande stadium.

Umeå universitet ser positivt på förslagen om livslångt lärande där distansutbildningar föreslås utgöra en del. Däremot bör tankarna om distansutbildning som ett medel att främja breddad rekrytering av nya studenter ytterligare analyseras.

Inledning

Föreliggande utredning har i uppdrag att bedöma hur de statliga insatserna bidrar till att nå de kulturpolitiska målen och föreslå eventuella ändringar av insatserna för att anpassa dem till nuvarande förutsättningar och behov. En kartläggning av de statliga insatserna samt villkoren för professionellt verksamma konstnärer presenteras. Utredningen relaterar konstnärernas roll och villkor till samhällsförändringar som ägt rum under de senaste decennierna. Huvudsakligen problematiseras digitaliseringen av det konstnärliga yrkesutövandet, konst som regional och lokal utvecklingsfaktor, snedrekrytering till de konstnärliga utbildningarna samt konstnärernas inkomstutveckling.

Utredningens intryck är att kvaliteten i de konstnärliga utbildningarna huvudsakligen är god. Utredningen föreslår bland annat

- att insatser för att främja breddad rekrytering till de konstnärliga utbildningarna vidtas. En föreslagen åtgärd är att de konstnärliga högskoleutbildningarna i samarbete med lokala aktörer flyttar delar av sina aktiviteter till socioekonomiskt svaga bostadsområden
- att lärosätena bör kunna utveckla distansutbildning i större utsträckning för att öka tillgängligheten till utbildningarna
- att UKÄ i samråd med UHR bör få i uppdrag att utvärdera berörda universitets och högskolors arbete för att bredda rekryteringen till konstnärlig högskoleutbildning, detta i tillägg till lärosätenas redan givna ansvar

Övergripande synpunkter

Umeå universitet välkomnar en ny sammanhållen konstnärspolitik. Den föreliggande utredningen klargör tydligt förutsättningarna för att bedriva konstnärlig verksamhet i Sverige. Utredningens förslag för att förbättra villkoren för konstnärer samt utredningens uppmärksammande av konstnärerna och de konstnärliga utbildningarnas betydelse för samhället och samhällets utveckling är lovvärda. Umeå universitet riktar i detta yttrande huvudsakligen sin uppmärksamhet mot de delar av utredningen som

berör högre utbildning inom det konstnärliga området. Våra synpunkter diskuteras nedan under rubrikerna *Breddad rekrytering/snedrekrytering*, *Livslångt lärande och en vidgad arbetsmarknad* samt *Samverkan*.

Breddad rekrytering/snedrekrytering

Utredningen fastslår att snedrekryteringen till landets konstnärsutbildningar grundläggs redan i tidig ålder och att samhälleliga åtgärder krävs på flera plan och av flera aktörer för att komma till rätta med detta problem. Därför krävs en sammanhållen politik som spänner över flera områden. Universitet och högskolor kan således inte själva ansvara för att finna lösningar för snedrekryteringen till de konstnärliga utbildningarna. Icke desto mindre är detta en fråga som länge varit aktuell och diskuteras återkommande i de nationella forum som finns inom det konstnärliga området där breddad rekrytering ses som viktig. Umeå universitet ställer sig bakom utredningens uppfattning att det krävs strategiska insatser nationellt och regionalt/lokalt såsom översyn av de regelverk som finns för studiestöd och de estetiska ämnenas roll i grund- och gymnasieutbildning. Även en genomlysning av antagningsprocesser och lokala kriterier för antagning till de konstnärliga utbildningarna torde vara nödvändig.

Att som utredningen föreslår ge ett särskilt uppdrag till UKÄ att utvärdera lärosätenas arbete med breddad rekrytering till konstnärliga utbildningar förefaller ej vara nödvändigt. Utvärdering bör i stället ske som en del av lärosätenas hela arbete med breddad rekrytering. Umeå universitet vill särskilt understryka det arbete som här under flera år gjorts för att tona ner exklusiviteten i de konstnärliga utbildningarna där målet är att stimulera de konstnärliga utbildningarnas interaktion med andra kurser och program vid lärosätet. Syftet är att tona ner det särartstänkande som kan identifieras när konstnärliga utbildningar diskuteras och att motverka skapandet av särskilda enklaver av exklusiv utbildning utanför den plats där annan universitetsutbildning bedrivs. Utredningens förslag att flytta ut de konstnärliga utbildningarna utanför campus skulle försvåra för universitet och högskolor att integrera lärare och studenter i övrigt pågående arbete vid lärosätena. Verksamheter som förläggs långt från de stödstrukturer som byggts upp för campusstudenter kommer troligtvis i lägre grad nyttja det stöd som erbjuds. En sådan utlokalisering riskerar att cementera synen på konstnärliga utbildningar som exklusiva och i förlängningen även cementera den redan konstaterade snedrekryteringen. Vi ser det inte som troligt att utlokaliseringen av konstnärliga utbildningar enligt föreslagen princip ökar tillgängligheten/breddar rekryteringen då vi menar att den tröskel som skall överkommas inte är av geografisk karaktär.

Umeå universitet ställer sig däremot helt bakom utredningens förslag om konstnärliga produktionshus för ungdomar, företrädesvis med placering i kommundelar med socioekonomiska utmaningar. Vår uppfattning är att riktade insatser för att få bukt med föreliggande snedrekrytering även måste göras på det förberedande stadiet. Vi ställer oss även bakom förslagen om flexibilitet och öppenhet för nya konstnärliga uttryck i regleringen av statsbidragen till konstnärer för att på så sätt öppna upp för konstnärliga uttryck hos de grupper av studenter som vi idag har svårt att nå.

Livslångt lärande och en vidgad arbetsmarknad

Utredningen menar att konstnärer bör beredas möjlighet att bedriva verksamhet och studier i hela landet och inte bara i de stora städerna. Satsningen på livslångt lärande och distanskurser pekas följaktligen ut som viktiga. Umeå universitet ser positivt på detta ställningstagande.

Det livslånga lärandet i form av kompetenshöjande kurser, distansutbildningar eller möjligen uppdragsutbildningar skulle, om medel tillförs, vara av stor vikt för de konstnärliga utbildningarna vid Umeå universitet såväl som för aktiva konstnärer. Ur ett universitetsperspektiv skulle sådana utbildningsinsatser berika utbildningsmiljön för samtliga studenter. Vi ser därför detta som ett relevant och intressant utvecklingsområde av strategisk karaktär där även aktiva konstnärer erbjuds möjligheter till fortbildning vilket skulle kunna stärka deras möjligheter till försörjning. Dock bör praktiska aspekter beaktas. Flertalet konstnärliga utbildningar förutsätter tillgång till material och

verkstäder. Fortbildningsaspekten förefaller oss här vara enklare att tillmötesgå. Distansutbildning som ett mål att främja breddad rekrytering av nya studenter behöver analyseras vidare för att i praktiken vara en gångbar satsning.

Samverkan

Inom det konstnärliga området är inslaget av samverkan med olika aktörer utanför högskolan relativt starkt vilket på ett förtjänstfullt sätt förbereder studenter på olika arbetsuppgifter, samarbeten, uppdrag och projekt. Umeå universitet menar att samverkansområdet ytterligare skulle kunna stärkas. Samverkan sker sällan med det uttalade syftet att bredda rekryteringsgrunden eller att utveckla studenternas förmågor på en vidgad arbetsmarknad. Detta skulle kunna utgöra en viktig del i en nationell strategi som med fördel kan riktas mot socioekonomiskt svaga områden i städer samt mot landsbygdens glesare delar.

Ärendets beredning

Umeå universitet har i sitt yttrande tagit utgångspunkt i de synpunkter som Konsthögskolan samt fakultetsledningen vid Humanistisk fakultet har lämnat. Yttrandet har beslutats av rektor Hans Adolfsson efter beredning och föredragning av kanslichef Jeanette Dareblom.

Hans Adolfsson
Rektor